

„Role beze slov? Je to nový pocit,“ říká herečka Novotná

Jako černošskou uklízečku, která pomáhá uprchlíkům ve večerní škole, jako sebevědomou vrchní oblastní ředitelku či jako starou pannu Therese. V těchto rolích mohou návštěvníci pardubického Východočeského divadla vidět Dagmar Novotnou. A nově? V premiéře hry Fantastické divadlo hraje hluchoněmou Ninu.

Stanislava Králová
redaktorka MF DNES

Když měl na tiskové konferenci ředitel divadla Petr Dohnal říci, kdo to měl při nácviku diagnóz „lidí se zvláštními potřebami“, jak překladatel ono známé sousloví „postižení lidé“ upravil, nemusel dlouho přemýšlet.

„Nejtěžší roli má Dáša Novotná, jejíž postava Niny je neslyšící a nemluvící. Musí používat znakovou řeč, takže se musela naučit symboly vyjadřování, což je nesmírně těžké. Ve chvíli, kdy zapomene text, jí totiž nikdo nemůže napovědět, protože toho není schopen,“ řekl Dohnal. Dagmar Novotná se kvůli této roli mimo jiné musela naučit základy znakového jazyka.

Hrála jste někdy divadlo, až byste nepromluvila?

Co mi paměť sahá, tak ne. Nikdy. Je to takové zvláštní, ale spíše je zvláštní to, že člověk zabloudil do jejich světa. Tito lidé nemají rádi, když se jim říká hluchoněmí, oficiálně o nich mluvíme jako o neslyšících. Stejně tak jako používají znakový jazyk, a nikoli znakovou řeč.

Jaká je tedy vaše role?

Moje role je, že jsem hluchá a němá. Od narození jsem hluchá, takže jsem se nemohla naučit mluvit, protože neslyším zvuk a hlas. Ale jsem schopná odezírat ze rtů. Není to jen tak, že by se se mnou musel někdo bavit znakovým jazykem. Dokážu odezírat, proto nakukuju na kolegy a odezírám, abych rozuměla, o čem se baví.

Jak pro vás bylo těžké nereago-

Obtížná role Dagmar Novotná jako neslyšící chůva v novém představení městské scény Fantastické divadlo je odkázána na znakový jazyk. Na snímku vpravo je coby černošská uklízečka ve hře Pan Kaplan má třídu rád s Petrem Dohnalem po boku. 3 x foto: VCD Pardubice

vat na kolegy, neotáčet se na ně, aby bylo jasné, že je neslyšící?

To se mi na zkouškách stávalo často, že jsem se otočila. Pak jsem si to ale zafixovala. Logicky se mi stávalo, že někdo promluvil a já se otočila. Nadávala jsem si a vědomě si nakazovala, že se nesmím otočit, protože já to prostě nemohu slyšet.

Jaké byly vaše začátky se znakováním, kdo vás učil proniknout do světa neslyšících?

Měli jsme domluvenou moc hodnou paní, která nám ty větyčky pomohla znakovat. Byla moc fajn. Měli jsme k dispozici také videa, ale pro mě bylo lepší, když jsem se mohla dívat, jak znakuje někdo skutečný vedle mě. Ona byla neslyšící, ale má dvacet procent sluchu, takže se naučila trochu mluvit. Já jsem s ní normálně mluvila a ona mě odezírala. Tedy já ji slyšela, co říká, protože se byla schopná naučit mluvit.

Vy jste v ní vlastně měla takové zrcadlo, když proti vám znakovala.

Ano. Zasvětila nás do svého života. Říkala, že má úplně neslyšícího

manžela. Mají dvě děti, které jsou v pořádku. Ale je nebezpečí, že jejich děti se s tímto postižením mohou narodit.

Co vám to řeklo o životě lidí, kteří žijí s tímto postižením?

Ať vezmeme jakékoli postižení, tak si to my zdraví neumíme předsta-

čet a dokážou si ze sebe dělat legraci. Mám handicap, ale žiju.

Co jste si myslela, když režisér Novotný přišel s tím, že budete hrát hru o postižených?

Bylo nám řečeno, že je to moc hezká hra. A že to musí být hra, která nebude postižené ani jedním procentem zesměšňovat. Musíme jen ukázat svět postižených, kteří chtějí za každou cenu hrát divadlo. Viděla jsem ve škole Svítání lidí na vozíku tančit. To mi vlní slzy do očí a nedávám to. Vim, že se ten člověk v životě nepostaví, ale on s takovou elegancí tančí rukama. Naše cesta byla: nedělat si z nich srandu, ale zas je to komedie. A sem tam jsou ve hře momenty, které se zastaví. A lidi se nesmějí, protože není čemu se smát. Třeba když má někdo záchvat.

Všem ostatním může zapomenout repliku pomoci nahodit ná-pověda. Jak to máte vy, když zapomenete? Nepředpokládám, že ná-pověda znakuje.

Když jsem se to učila, musela jsem myslet dvakrát, musela jsem vědět, co je to za větu, kterou v tu chvíli říkám, a navíc to musím odzako-

vat. Kdybych měla okno, napoví mi větu a já se pak chytím a převedu ji do znakového jazyka. Někdy se mi pletly znaky, teď už to mám zautomatizované. Snad to dělám dobře. Kdyby se moje doučovatelka přišla podívat, doufám, že ji nedělám ostudu.

Nedíváte se nyní na zprávy ve znakové řeči?

Pravda je, že jsem se na ně dřív záměrně neukoukala, protože mě to rušilo. Když jsem chtěla sledovat zprávy, viděla jsem člověka, který znakuje, a odvádělo to mou pozornost. Oni dělají neskutečné grimasy. Hluchoněmí neradi vydávají zvuky, je to pro ně ponižující. Takže tleskají, mávají, aby na sebe upozornili.

Pochytíte sem tam slovíčko?

Jsou tak rychlí, že nestihám. Nejsem teď nějaký přeborník na znakový jazyk. Narvala jsem do hlavy jen potřebné znaky.

Pojďme k vašim dalším rolím. Pěknou roli máte v Panu Kaplanovi, kde hrajete černošskou uklízečku. Jak se vám drandí po jevišti s hadrem a kbelíkem a jak se vám zpívají gossipy?

Zpívající Therese V muzikálu Pekařova žena inspirovaném filmem francouzského režiséra Marcela Pagnola Dagmar Novotná zpívá v roli staré panny Therese.

ve hře

Začneme u toho hadru. Doma taky uklízíme. Kostým je pohodlný a role krásná v tom, že je to vtipné, ale je to i k pláči. Je to nabitě, je tam všechno, co si herečka může přát. A ty gossipy... no, nebyla to legrace. Je to úplně jiný druh zpívání, než na který jsme zvyklí. My nejsme černoši, nemáme to v krvi. Musela jsem se to naučit a doufat, že se s tím se ctí popasuju. A lehké zpívání to skutečně není.

V čem?

Jednak to má prožitek a jednak je to technicky obtížné. Když to chcete opravdu udělat dobře, tak jsou to skoky z hloubek a do výšky. A ještě ty chrapláky. Mně trvá dlouho, než si něco nazpívám, ale gossipy trvají ještě déle. Člověk musí jet naplno, ale miluju to, je to jiné. Jediný důvod, proč jsem byla vteklá, že musím zpívat v angličtině. A já nejsem jazykově zdatná. Dodneska si před představením říkám, jen nepplet angličtinu. Abych vypadala suverénně. Vždyt hraju černošku. Tam bych neměla být v tom zpěvu tupá. Mě ta hra baví jen tak pro mě, sledovat kolegy, oni vlastně neodejdou z jeviště, já si přešlím podlahu a jdu pryč. Dělají to moc hezky.